

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 18/2019-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ivan Syrový, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 598,26 € (slovom päťstodevät'desiatosem eur a dvadsaťšesť centov) na účet jej právneho zástupcu Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. novembra 2018 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí 16. januára 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky a uznesením č. k. I. ÚS 18/2019-16 zo 16. januára 2019 ju prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

3. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Brňákovi, ktorému funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 bola vec náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 prerokovaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení navrhovateľky účastníkom napadnutého konania, pričom do podania ústavnej sťažnosti trvá toto konanie už viac ako dva roky a okresný súd zatiaľ meritórne nerozhodol.

4.1 Sťažovateľka uvádza, že 29. septembra 2016 podala okresnému súdu návrh na určenie otcovstva, na úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu, na určenie výživného a na nariadenie neodkladného opatrenia. Okresný súd uznesením z 10. novembra 2016 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým povinnému (domnelému otcovi) uložil povinnosť platiť výživné maloletej [REDAKOVANÉ] predbežne v sume 100 € mesačne. Proti uzneseniu okresného súdu z 10. novembra 2016 povinný podal odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 11 CoP 432/2017 z 20. septembra 2017 tak, že zmenil uznesenie súdu prvej inštancie a návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že k určeniu otcovstva nedošlo ani súhlasným vyhlásením

obidvoch rodičov a dosiaľ ani rozhodnutím súdu a zákon jednoznačne ukladá plnenie vyživovacej povinnosti k deťom výlučne ich rodičom, pričom neumožňuje zaviazať osobu (síce označenú ako domnelý otec) ani predbežne, resp. dočasne plnením tejto povinnosti.

4.2 Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zdôrazňuje, že je slobodná matka, ktorej náklady na život v dôsledku životnej situácie musia znášať jej rodičia, pretože sama nie je schopná postarať sa o dieťa v dôsledku materskej dovolenky a veku dieťaťa. Aj napriek uvedenej skutočnosti a vzhľadom na to, že ide o vec týkajúcu sa osobného statusu maloletej, okresný súd podľa názoru sťažovateľky nekoná s osobitou starostlivosťou. Podľa tvrdenia sťažovateľky okresný súd vykonal len jediné pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 18. januára 2018 a na ktorom nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetiky, a odročil ho na neurčito.

4.3 Sťažovateľka pred ústavným súdom poukázala na to, že 24. novembra 2017, vzhľadom na to, že od rozhodnutia krajského súdu z 20. septembra 2017 neboli vykonané žiadne úkony, podala prostredníctvom právneho zástupcu sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, ktorú však predseda okresného súdu v odpovedi zo 4. decembra 2017 vyhodnotil ako nedôvodnú. Ďalšiu sťažnosť podanú 14. mája 2018, keď takmer 5 mesiacov od nariadenia znaleckého dokazovania nebol ustanovený konkrétny znalec, podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi zo 7. júna 2018 opätovne vyhodnotila ako nedôvodnú, pričom prietahy v konaní nezistila.

4.4 Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, aby prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 591,72 €.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. Okresný súd na výzvu ústavného súdu z 20. novembra 2018 odpovedal prípisom sp. zn. Spr. 534/2018 z 28. decembra 2018, v ktorom ústavnému súdu predložil vyjadrenie

k ústavnej sťažnosti, chronológii úkonov okresného súdu v napadnutom konaní spracovanú zákonnou sudkyňou a priložil aj všetky rozhodnutia vydané v napadnutom konaní.

5.1 Vo svojom vyjadrení predseda okresného súdu zároveň prezentoval názor, že v predmetnej veci postupom súdu nedošlo k priet'ahom v konaní, a zároveň poukázal na vysokú zaťaženosť okresného súdu, poddimenzované personálne obsadenie súdu (sudcovia, ako aj administratívny personál) a vysoký nápad vecí.

5.2 Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedla prehľad jednotlivých úkonov a vo vzťahu k argumentácii sťažovateľky a namietaným priet'ahom v konaní sa bližšie nevyjadřila.

5.3 Na výzvu ústavného súdu na vyjadřenie k ústnemu pojednávaniu zo 17. decembra 2019 odpovedala podpredsedníčka okresného súdu prípisom sp. zn. Spr. 534/2018 z 19. decembra 2019 a oznámila, že na ústnom prejednaní veci okresný súd netrvá.

6. Ústavný súd 17. decembra 2019 zaslal vyjadřenie okresného súdu sťažovateľke, ktorá vo svojej odpovedi doručenej ústavnému súdu 19. decembra 2019 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

6.1 Sťažovateľka vo svojom vyjadření zdôraznila význam rozhodnutia vo veci pre ňu, vzhľadom na to, že ide o konanie v statusovej veci (určenie otcovstva) a prednostnej veci (výživné na maloleté dieťa), a podotkla, že predmetná vec nie je právoplatne skončená, pričom od podania návrhu uplynuli viac ako tri roky.

6.2 Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu týkajúcej sa jeho zaťažnosti sťažovateľka uviedla, že *„aj pri vysokom zaťažení súdu si sudcovia musia uvedomiť, že je rozdiel medzi sporom, kde sa vymáha finančné plnenie, resp. riešia klasické spory a na druhej strane sú spory, kde súd musí konať so zvýšeným nasadením, ako je tomu v tomto prípade“*.

6.3 Sťažovateľka ďalej poukázala na tú skutočnosť, že samotný okresný súd vo svojom vyjadření netvrdí, že priet'ahy v napadnutom konaní neboli.

6.4 Sťažovateľka je toho názoru, že v napadnutom konaní došlo a stále dochádza k priet'ahom, že ústavná sťažnosť je dôvodná, a preto trvá na svojej žiadosti o priznanie primeraného zadost'učinenia v sume 7 000 €.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

8. Z obsahu spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedeného okresným súdom vo veci sťažovateľky ústavný súd zistil nasledujúci prehľad procesných úkonov:

Dňa 29. septembra 2016 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na určenie otcovstva, úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu, na určenie výživného a na nariadenie neodkladného opatrenia; návrhu bola pridelená sp. zn. 37 P 273/2016.

Dňa 7. októbra 2016 bol spis prevedený do oddelenia vecí rodinných a manželských a ďalej vedený pod sp. zn. 17 Pc 9/2016; zákonná sudkyňa JUDr. Onuferová.

Dňa 10. novembra 2016 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-24 (ďalej len „uznesenie z 10. novembra 2016“) nariadil neodkladné opatrenie a odporcovi uložil hradiť predbežné výživné v sume 100 € mesačne.

Dňa 15. decembra 2016 odporca podal odvolanie proti uzneseniu z 10. novembra 2016.

Dňa 20. januára 2017 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľky z 19. januára 2017 k odvolaniu odporcu.

Dňa 12. apríla 2017 právny zástupca odporcu podal okresnému súdu stanovisko k podaniu navrhovateľky z 19. januára 2017.

Dňa 2. júna 2017 okresný súd predložil odvolanie odporcu spolu so spisom okresného súdu krajskému súdu (ďalej len „krajský súd“).

Dňa 20. júna 2017 krajský súd vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia o odvolaní z dôvodu absencie zastúpenia maloletého dieťaťa v konaní kolíznym opatrovníkom.

Dňa 25. júla 2017 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-57 ustanovil maloletému dieťaťu kolízneho opatrovníka.

Dňa 14. septembra 2017 okresný súd opakovane predložil krajskému súdu odvolanie odporcu spolu so spisom okresného súdu.

Dňa 20. septembra 2017 krajský súd uznesením č. k. 11 CoP 235/2017-65 zmenil uznesenie okresného súdu z 10. novembra 2016 tak, že návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

Dňa 27. novembra 2017 okresný súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k podanému návrhu a označil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení.

Dňa 27. novembra 2017 bola okresnému súdu doručená sťažnosť navrhovateľky na postup súdu a na prietahy v konaní.

Dňa 1. decembra 2017 okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 18. január 2018.

Na pojednávaní konanom 18. januára 2018 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie z odboru genetiky a odročil ho na neurčito.

Dňa 1. marca 2018 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-92 uložil navrhovateľke a odporcovi zložiť preddavok na trovy spojené s vypracovaním znaleckého posudku každému v sume 150 €; navrhovateľka preddavok zaplatila 19. marca 2018.

Dňa 16. apríla 2018 právny zástupca navrhovateľky urgoval okresný súd, aby vo veci ustanovil znalca.

Dňa 5. mája 2018 okresný súd urgoval odporcu, aby zložil preddavok na trovy spojené s vypracovaním znaleckého posudku.

Dňa 15. mája 2018 bola okresnému súdu doručená ďalšia sťažnosť navrhovateľky na postup súdu a na prietahy v konaní.

Dňa 17. mája 2018 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-111 ustanovil znalca z odboru genetiky, odvetvia analýzy DNA.

Dňa 26. júna 2018 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-119 uložil navrhovateľke zložiť preddavok na trovy spojené s vypracovaním znaleckého posudku v sume 150 €; navrhovateľka preddavok zaplatila 9. júla 2018.

Dňa 27. septembra 2018 okresný súd vyplatil znalcovi preddavok na trovy spojené s vypracovaním znaleckého posudku.

Dňa 2. októbra 2018 okresný súd zaslal spis znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku.

Dňa 13. decembra 2018 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-136 uložil odporcovi poriadkovú pokutu.

Dňa 30. januára 2019 súdom ustanovený znalec oznámil, že odporca nie je súčinný a napriek uloženej poriadkovej pokute sa nedostavil na genetické vyšetrenie ani na jeden z dvoch ďalších termínov.

Dňa 22. marca 2019 súdom ustanovený znalec doručil okresnému súdu vypracovaný znalecký posudok, ktorý následne okresný súd doručil právnomu zástupcovi navrhovateľky, právnomu zástupcovi odporcu a kolíznemu opatrovníkovi maloletého dieťaťa.

Dňa 6. mája 2019 okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 5. jún 2019.

Dňa 28. mája 2019 odporca doručil okresnému súdu vyjadrenie k návrhu (na základe výzvy z 27. novembra 2017).

Dňa 5. júna 2019 okresný súd vykonal pojednávanie, ktoré odročil na 26. september 2019.

Dňa 7. júna 2019 okresný súd uznesením č. k. 17 Pc 9/2016-217 nariadil neodkladné opatrenie a odporcovi uložil povinnosť hradiť predbežné výživné v sume 150 € mesačne.

Dňa 26. septembra 2019 okresný súd vykonal pojednávanie, ktoré odročil na 24. október 2019 pre účely záverečných zhrnutí.

Dňa 24. októbra 2019 okresný súd vykonal pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok č. k. 17 Pc 9/2016-327.

IV.

Právomoc ústavného súdu a východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

12. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu

pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, ktorá je plne aplikovateľná i po zmene právnej úpravy, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp konania v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

V.

Závery ústavného súdu týkajúce sa otázky porušenia práv sťažovateľky

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

18. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci ústavný súd dospel k záveru, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a tvorí súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Právnu ani skutkovú zložitost' veci nenamietal vo svojom vyjadrení ani okresný súd.

18.1 Ústavný súd v súvislosti s týmto prípadom poukazuje aj na judikatúru ESĽP, ktorá okrem iného potvrdzuje, že v špecifických prípadoch je pri posudzovaní doby konania pred súdnymi orgánmi potrebné brať do úvahy aj samotný predmet konania, t. j. čo je pre účastníka konania v tomto konaní v stávke - „at stake“ (rozsudok ESĽP z 31. 3. 1987, X. v. Francúzsko, rozsudok ESĽP z 20. 3. 1989, Bock v. Nemecko, rozsudok ESĽP z 31. 3. 1992, X. v. Francúzsko, rozsudok ESĽP z 26. 4. 1994, Vallée v. Francúzsko, rozsudok ESĽP z 8. 2. 1996, A. a iní v. Dánsko a i.). Medzi tie veci pri posudzovaní dĺžky konania, u ktorých sa zohľadňuje aj predmet konania, judikatúra ESĽP zaradila aj vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, takže konaniu o nich majú príslušné súdne orgány venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože akékoľvek procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (rozsudok ESĽP z 8. 7. 1987, H. v. Veľká Británia, č. 85).

18.2 Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade pri svojom rozhodovaní osobitne zohľadnil predmet a účel tohto konania, zároveň ale prihliadol na tú skutočnosť, že v predmetnom konaní bolo pre rozhodnutie o merite veci nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie, čo mohlo čiastočne prispieť k predĺženiu konania.

18.3 Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že vzhľadom na požiadavku mimoriadnej starostlivosti, s ktorou sa mal okresný súd venovať tomuto konaniu, nemožno celkovú dĺžku tohto konania ospravedlniť len skutkovou zložitou tejto veci.

19. Pri hodnotení priebehu napadnutého konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení taktiež nepoukázal na to, že by neprimeraná dĺžka napadnutého konania bola vyvolaná správaním sťažovateľky.

20. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, vychádzal pritom zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

20.1 Ústavný súd sa podrobne oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že sa začalo 29. septembra 2016 podaním návrhu okresnému súdu. Dňa 24. októbra 2019 okresný súd vo veci meritórne rozhodol, ale rozsudok podľa informácie poskytnutej okresným súdom zatiaľ právoplatnosť nenadobudol, pretože ho odporca napadol odvolaním.

20.2 Ústavný súd vychádzal z prehľadu procesných úkonov (pozri bod 8 nálezu) a dospel k záveru, že v priebehu napadnutého konania možno identifikovať výrazne neefektívnu činnosť okresného súdu najmä v počiatočnom štádiu konania. Okresný súd uznesením z 10. novembra 2016 (42 dní po podaní návrhu, pozn.) síce nariadil neodkladné opatrenie a odporcovi uložil hradiť predbežné výživné, ale krajskému súdu predložil

odvolanie odporcu proti tomuto uzneseniu bez toho, aby ustanovil maloletému dieťaťu kolízneho opatrovníka na jeho zastupovanie v predmetnom konaní. Krajský súd preto vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia o odvolaní a až následne, po napravení tohto stavu zo strany okresného súdu, 20. septembra 2017 rozhodol o podanom odvolaní. Krajský súd pritom označil prvoinštančné rozhodnutie ako vecne nesprávne, zmenil ho a návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Z uvedeného vyplýva, že v dôsledku neefektívnej, resp. nesústredenej činnosti okresného súdu došlo k predĺženiu napadnutého konania o takmer 12 mesiacov.

20.3 Ústavný súd ďalej identifikoval obdobie výraznejšej nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu, a to v priebehu roku 2018, keď na pojednávaní konanom 18. januára 2018 síce nariadil znalecké dokazovanie, ale znalca ustanovil až uznesením zo 17. mája 2018 po urgencii sťažovateľky a jej sťažnosti predsedovi okresného súdu, a až 2. októbra 2018 zaslal spis znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku. Vzhľadom na to, že odporca nebol opakovane súčinný so znalcom, aj napriek uloženej poriadkovej pokute znalec doručil vypracovaný znalecký posudok okresnému súdu až 22. marca 2019. Celkovo teda znalecké dokazovanie prebiehalo vyše 14 mesiacov. Po vypracovaní znaleckého posudku a doručení spisu späť okresnému súdu už bol okresný súd v predmetnej veci schopný sústrediť svoju činnosť na prípravu pojednávania, ktoré uskutočnil 5. júna 2019, 26. septembra 2019 a následne na ďalšom pojednávaní konanom 24. októbra 2019 rozhodol rozsudkom, ktorý však odporca napadol odvolaním.

20.4 Z preskúmania predmetného konania je podľa ústavného súdu zrejmé, že bolo poznačené predovšetkým neefektívnou činnosťou okresného súdu, pričom na jeho vrub možno pričítať aj to, že v napadnutom konaní častokrát postupoval až po urgencii sťažovateľky, nie z vlastnej úradnej povinnosti. Pokiaľ ide o postup okresného súdu vo vzťahu k (domnelému) otcovi maloletého dieťaťa, ktorý nezložil preddavok na trovy spojené s vypracovaním znaleckého posudku a opakovane neposkytol znalcovi súčinnosť pri znaleckom dokazovaní, ústavný súd ho vyhodnotil ako nedostatočne razantný.

20.5 Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu o určenie otcovstva a rozhodovaniu vo veci úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu, nemožno rozumieť vyše tri roky trvajúce

konanie. Je zrejmé, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky, a preto nie je zlučiteľný s jej základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

21. Vychádzajúc z argumentácie uvedenej v bode 18 až 20, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

23. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv, prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Pc 9/2016 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

26. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

27. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadosťučinenia v sume 7 000 €. Svoj návrh odôvodnila predovšetkým „*charakterom sporu dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa a jeho neistého statusu*“, ako aj skutočnosťou, že v dôsledku tejto životnej situácie je odkázaná na pomoc rodičov, ktorí musia znášať náklady na jej život i na jej maloleté dieťa. Sťažovateľka pritom zdôraznila, že až do právoplatného skončenia konania vo veci určenia otcovstva k maloletej nemôže podať návrh na určenie výživného. S ohľadom na uvedené uviedla, že „*už viac ako dva roky (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) sa nachádza v stave právnej neistoty, beznádeje a nespravodlivosti*“.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľkou nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

29. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti danej veci (predovšetkým skutkovú zložitost' predmetnej veci,

správania sťažovateľky, neefektívny postup okresného súdu, ale aj mimoriadny význam veci pre sťažovateľku), ústavný súd považoval priznanie sumy 3 500 € za primerané (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VII.

Trovy konania

30. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

31. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok roku 2017 a za I. polrok roku 2018, ktorá bola podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky v sume 921 €, resp. 980 €.

32. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu za tri úkony právnej služby [prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti (vykonané v roku 2018) a písomné vyjadrenie (vykonané v roku 2019)] v súlade § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) právnemu zástupcovi sťažovateľky, a to spoločnosti Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava. Odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018, resp. 2019 je 1/6 z výpočtového základu, čo v zmysle citovaných ustanovení vyhlášky predstavuje sumu 153,50 €, resp. 163,33 € a režijný paušál sumu 9,21 €, resp. 9,80 €. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (2 x 153,50 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 €) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku

2019 (163,33 €) spolu s režijným paušálom (9,80 €) a daňou z pridanej hodnoty (20 %) predstavuje spolu sumu 598,26 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

33. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu